

Vabariigi Valitsuse määruse
„Parila looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega moodustatakse Parila eesti soojumika püsielupaiga (KLO3000430) põhjal Natura 2000 võrgustikku kuuluvale Parila loodusale (EE0010111) siseriikliku kaitse tagamiseks Parila looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) ja kehtestatakse kaitseala kaitse-eeskiri. Määrusega muudetakse olemasoleva kaitstava loodusobjekti tüüpi, kaitse-eesmärke ja kaitsekorda ning laiendatakse kaitstavat ala.

Kaitseala asub Harju maakonnas Anija vallas Parila külas.

Loodavast Parila looduskaitsealast on osa olnud kaitse all alates 2006. aastast, kui keskkonnaministri 1. märtsi 2006. a määrusega nr 17 „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 2 lõike 1 punktiga 3 võeti kaitse alla Parila eesti soojumika püsielupaik. Käesoleva määrusega moodustatakse Parila eesti soojumika püsielupaiga põhjal Parila looduskaitseala.

Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva kaitstava loodusobjekti tüüpi, laiendatakse kaitstavat ala ja kehtestatakse kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud elupaigatüüpide sinihelmikakooslused (6410), liigirikkad madalsood (7230) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) kaitse; samuti lisades II ja IV nimetatud II kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi eesti soojumika (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*) ja III kaitsekategooriasse kuuluva taimeliigi soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*) kaitse. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Parila loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist Liis Jääger (tel 674 4827, e-post liis.jaager@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) advokaadibüroo GLIMSTEDT vandeadvokaat Mirjam Vili (tel 611 8050, e-post mirjam.vili@glimstedt.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee), keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta metsa- ja sooökosüsteeme ning ohustatud ja kaitsealuseid liike.

Parila looduskaitsealal kaitstakse elupaigatüüpe, mida loodusdirektiiv nimetab I lisas: sinihelmikakooslused (6410), liigirikkad madalsood (7230) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*).

Kaitsealal kaitstakse loodusdirektiivi II ja IV lissasse kuuluvat II kaitsekategooria taimeliiki eesti soojumikat (*Saussurea alpina ssp. esthonica*). Lisaks kaitstakse III kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki soo-neiuvaipa (*Epipactis palustris*).

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Parila looduskaitseala kaitse all olemise ning kaitse alla võtmise eelduseks on kaitse-eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus.

Ohustatud looduslikud elupaigad: niidukooslus sinihelmikakooslused (6410), sookooslus liigirikkad madalsood (7230) ning metsakooslus soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) on intensiivse metsamajanduse tõttu muutunud Euroopa boreaalses piirkonnas haruldaseks ja seetõttu on ohustatud ka paljud nende kooslustega seotud liigid, mis kasvavad eespool nimetatud elupaigatüübikooslustes. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud liike ja nende kasvupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Niiduelupaikade hulka arvatud **sinihelmikakooslused (6410)** kujunevad Eesti aladel peamiselt tugeva inimõju tagajärjel. Sellised kooslused on enamasti kujunenud kuivendatud soo-aladele või rohumaade ekstensiivse majandamise tulemusena, kuid pakuvad kasvukohti käpalistele. Tähelepanu vajavad kuivendamata aladel leiduvad rohke sinihelmikaga kooslused. Sinihelmikakoosluste kogupindalaks Eestis on hinnatud 3500 ha. Euroopas on sinihelmikakooslusi järgmistes riikides: Belgia, Hispaania, Holland, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Luksemburg, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Soome, Suurbritannia ja Taani. Elupaigatüüpi **liigirikkad madalsood (7230)** on Eestis otstarbekas käsitleda laiamahulisena, et hõlmata sellega kõiki kaitset vajavaid madalsood ja soostunud niite, mida ei saa muudesse loodusdirektiivi tüüpidesse liigitada. Sealset elupaigatüüpi iseloomustab peamiselt turvast moodustavate madalakasvuliste tarnade ja pruunsammaldega kaetud märgala, kus leidub rohkesti lubjalembeseid liike, teiste seas ka käpalisi. Elupaigatüüp on rohkem levinud Lääne- ja Põhja-Eestis, mujal harvem. Kõiki sooelupaigatüüpe ohustab veerežiimi muutumine põhjavee seisundit mõjutavate tegevuste tõttu. Madalsood on kuivendusest kõige enam kahjustatud sootüüp. Praeguseks on säilinud vaid ligikaudu 10% möödunud sajandi alguse madalsoodest. Madalsoode kogupindalaks Eestis on hinnatud 23 900 ha ning elupaigatüübi seisund on ebapiisav ja halvenev. Mujal Euroopas on see elupaigatüüp levinud kõikides liidumaades, v.a Luksemburgis ja Portugalis. Ka elupaigatüüpi **soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)** käsitletakse Eestis laiamahulisena, hõlmates lisaks madalsoo- ja lodumetsadele ka lehtpuuenamusega soostunud metsi. Soolehtmetsade elupaigatüübile on omane erineva veetasemega laikude esinemine ja sellest tulenev taimkatte mosaiiksus. Puid võivad ümbritseda tüvemättad ja sageli leidub kõdunenud puitu. Soostuvaid ja soo-lehtmetsi ohustavad kuivendamine ja raied. See mujal Euroopas haruldaseks jäänud kooslus on Eestis tüüpiline niisketel aladel ja seda leidub siin kõikjal. Rohkem on soostuvaid ja soo-lehtmetsi Kesk- ja Loode-Eestis. Euroopas leidub neid rohkem Soome edelaosa saarestikus ja rannikupiirkondades ning Rootsis. Aastaraamatu „Mets 2013” andmetel on Eesti soostuvate ja soo-lehtmetsade pindala 43 600 ha. Metsaelupaigatüübi osakaal metsade kogupindalast on 2%.

Lisaks elupaigatüüpidele kaitstakse moodustataval Parila looduskaitsealal loodusdirektiivi lisades II ja IV nimetatud eesti soojumikat ning kaitsealust käpalist soo-neiuvaipa.

Eesti soojumikas (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*) on Eestile omane päriskodune endeem ehk liik, mida leidub ainult mingis kindlas piirkonnas. Seda taksonit on käsitletud nii iseseisva liigina (*Saussurea esthonica* Baer ex Rupr.) kui ka alamliigina (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica* (Baer ex Rupr.) Kupff). Praegu toetatakse eesti soojumika käsitlemist alamliigi tasemel (Narits *et al.* 2000). Eesti soojumikas kuulub looduskaitsealuse alusel II kaitsekategooriasse, Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) andmetel on liik ohulähedane ning on kantud loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Eesti soojumika kaitse tegevuskava kohaselt on soojumikale sobivad kasvukohad lubjarikkad soostunud niidud, lamminiidud, liigirikkad madalsood, siirdesood ja allikasood ning soised hõredad metsad ja puisniidud. Kasvukohtade hävimise peamised ohutegurid on avatud niiskete niidukoosluste kuivendamine ja võsastumine. Takson esineb vaid Põhja-Lätis ning Põhja-, Kesk- ja Lääne-Eestis, saartel liik puudub. Põhja-Eestis on teada kaks leiukohta (Eesti soojumika kaitse tegevuskava; Malle Leht 2011). Kuna eesti soojumikas on neoendeem ehk noor takson, mis ei ole veel laialt levida jõudnud, on see võetud kaitse alla kogu levila ulatuses nii Eestis kui ka Lätis.

Soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*) on käpaliste sugukonda neiuvaiba perekonda kuuluv mitmeaastane rohttaim, mis kuulub looduskaitsealuse alusel III kaitsekategooriasse ning on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) andmetel ohuväline. Soo-neiuvaip kasvab lähistroopikas ja parasvöötmes Itaalias, Kreekas, Türgis, Lääne-Iraanis ja Kaukaasias. Põhjas ulatub levila Skandinaaviasse. Eestis on soo-neiuvaip sagedaim Lääne- ja Põhja-Eestis, kuid seda leidub ka mujal. Eestis on soo-neiuvaip küllalt tavaline, aga näiteks Soomes kuulub see harulduste hulka. Soo-neiuvaiba kasvukohad võivad hävida võsastumise ja kuivenduse tõttu.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Parila looduskaitseala oluline teistegi haruldaste ja ohustatud liikide kaitseks. Samas pole nende liikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik – eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka selle kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus või ka neile liikidele, kelle elupaigalised eelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise esinemisalaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutusõiguse teostamisel sisustatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärgi saavutamist (LKS § 14 lg 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

Teadaolevatest liikidest, mida ei ole loetletud kaitseala kaitse-eesmärgina, esineb kaitsealal III kaitsekategooria taimeliik harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*). Nimetatud liigi korral tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS § 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas toodud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Parila looduskaitseala territoorium asub valdavalt Parila küla endisaegsete talude lahusmaatükkidest koosnevatel sooheinamaadel. Kaitseala piirneb peamiselt elamu- ja metsamaadega, lõunast ja edelast Jõelähtme jõega. Heinavarumise ja karjatamise lõppemisel on alanud metsastumine ning endisele kultuurmaastikule on hakanud kujunema metsamassiiv, mis kujundab erinevad metsaosad järjepidevaks ja sidusaks tervikuks. Ala jätkuv kaitse all hoidmine on oluline eeskätt eesti soojumika ja soo-neiuvaiba kasvukohtade ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide kaitse eesmärgil.

Seni Parila loodusala tarbeks kasutatavad elupaikade inventuurid on koostanud botaanik Arne Kivistik 2002. aastal ja Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitse bioloog Kalev Tihkan 2012. aastal. Arne Kivistik hindas Parila loodusalale jäävate metsade esinduslikkust väärtusega A (väga kõrge looduskaitsealine väärtus) ning Kalev Tihkan hindas enamikku metsaalast väheväärtuslikuks kuni madala väärtuslikkusega, tuues põhjenduseks struktuurielementide vähesuse ning puistu nooruse, täpsustades siiski, et alade väärtus võib aja jooksul paraneda. Kahe inventuuri kokkuvõttes võib järeldada, et Parila aladel on tegemist taastuvate metsadega, mis on looduslikule arengule jätmise korral võimelised taasomandama loodusemetsa tunnused umbes 30 aasta jooksul (Palo 2011). Sellest tulenevalt hinnatakse Parila kaitseala metsi potentsiaalseteks. Potentsiaalne metsaelupaik määratakse juhul, kui metsal puuduvad inventeerimise ajal nõutavad tunnused või elupaigatüübile iseloomulike tunnuselementide hulk või on kvaliteet ebapiisav, kuid on olemas head või väga head väljavaated nende kujunemiseks kas looduslikul teel või kergelt rakendatavate kaitsekorralduslike meetmete abil (Palo 2011).

Parila looduskaitsealal on kõige ulatuslikumalt esindatud metsaelupaik soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis paikneb 92,8 ha-l ning moodustab kaitseala üldpindalast 45%. Kõige paremini välja kujunenud soo-lehtmetsa elupaigatüüp asub objekti keskosas. Potentsiaalseid soo-lehtmetsa elupaigatüübi salusid, mille väärtus on võimeline aja jooksul taastuma, leidub üle terve kaitseala. Kokkuvõtvalt on soo-lehtmets (9080*) Parila kaitsealal enim levinud elupaigatüüp. Niiduelupaik sinihelmikakooslused (6410) ja sooelupaik liigirikad madalsood (7230) paiknevad kokku 40,5 ha-l ning moodustavad kaitseala pindalast 19%. Parila puhul on tegemist otsesest kuivendusest väga vähe mõjutatud alaga ja sealsed sinihelmikakooslused kasvavad soostunud niitudel. Sellised niidud on üleminekukooslusteks aruniitude ja madalsoode vahel, kus kasvab mõlemale kooslusele iseloomulikke taimi. Sellest tulenevalt käsitletakse neid kooslusi selle eelnõu kontekstis kaasnevatena ning soo- ja niiduelupaikade alad on esitatud ühe pindalana. Liigirikka madalsoo (7230) olulisust ja edasist arengut Parila looduskaitsealal toetab asjaolu, et liigirikaste madalsoode üks tunnusliik on eesti soojumikas. Parila looduskaitseala sinihelmikakooslused (6410) vääriivad kõrgendatud tähelepanu, kuna on kujunenud kuivendamise väga vähe mõjutatud aladel.

Üleminekukooslustena on Parila alal kasvavad sinihelmika- ja madalsookooslused liigirikad. Seal kasvab ka looduskaitsealade alusel III kaitsekategooriasse kuuluv käpaline soo-neiuvaip. Soo-neiuvaip on liik, mis on meil küllaltki tavaline, kuid mille arvukust ohustab

kasvukohtade hävimine või rikkumine. Parila looduskaitseala loomine annab võimaluse säilitada liigi arvukust ning kaitsta kasvukohti, mis asuvad peamiselt kaitseala kesk- ja idaosas.

Kaitsealal asub esinduslik Eesti endeemse liigi eesti soojumika kasvuala. Parila eesti soojumika püsielupaik moodustati 1. märtsil 2006. a keskkonnaministri määrusega nr 27 „Eesti soojumika püsielupaiga kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Eesti soojumikas on lubjalembene (Kukk 1999) ning eelistab kasvada nii mineraalmullal (eelistatult lubjarikkal) kui ka turvasmullal. Seetõttu sobivad kasvukohana hästi kaitsealal leiduvad soostunud niidud ja soised hõredad metsad, kinnikasvanud puisniidud ja hõredad võsad. Kasvupaiku ümbritsev vähese inimhõõguga ala on eesti soojumikale hea kasvupaik ka seetõttu, et takson on kultuurisuhtelt hemeradiafoor (inimtegevuse suhtes teatud piirini ükskõikne liik; EE 12, 2003; muudetud 2007). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) kohaselt peetakse liigi peamiseks ohuteguriks avamaade võsastumist, kuivendamist ja teede ehitust. Parila metsad on otsesest kuivendusest väga vähe mõjutatud, mis aitab kaasa eesti soojumika kasvupaikade säilimisele ning suurendab sellega ümbritsevate metsade väärtust. Sealne populatsioon on suhteliselt heas seisus ja liik on levinud suuremate kasvualadena üle terve kaitseala territooriumi.

Eesti soojumika püsielupaik moodustab Parila loodusala vaid 86,96 ha, seega väljaspool püsielupaiga piire jääv loodusala osa (111,24 ha) on seni Eesti siseriikliku kaitseta. See tingib vajaduse luua loodusalale kaitseala, et territooriumil asuvad väärtused oleksid kaitstud ka riiklikul tasandil. 21. juunil 2014. a jõustunud Vabariigi Valitsuse määrusega „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu” nimetati seni III kaitsekategooriasse kuulunud eesti soojumikas II kaitsekategooriasse. Kaitseväärtuse tõus tingib liigi kaitsele suurema tähelepanu. Loodava looduskaitseala kaitsealused metsad moodustavad nii eesti soojumika kui ka soo-neiuvaiba kasvupaikade ümber puhvertsooni, mis tõstab kõige esinduslikuma loodusala looduslikkusest.

Sealsed märjad metsad vääriksid kaitset tervikliku kompleksina hoolimata suhtelisest noorusest. Seda ka seetõttu, et näiliselt on meil soo-lehtmetsi maastikus väga palju, tegelikult on neid põlis- või isegi loodusmetsadena säilinud väga vähe, põhiliselt vaid suurtes soomaastikes. Põllumajanduslikult kasutatud maastikel on talumaadel valdavalt kuivendatud ja varem karjatatud sookooslused, kuhu on praeguseks lehtpuude suhteliselt madala bioloogilise eluea tõttu jõudnud kasvada valmiv mets. Mõnikord on selline vähetootlik mets kaua majandamata olnud. Tänu vahelduvatele keskkonnatingimustele (aastati erinev liigniiskus) tekib puistusse üsna kiiresti looduslähedane struktuur: kahjustatud puud hukkuvad ja tekitavad lamapuitu; mätastel asuvad puud on soodsamates tingimustes ja kasvavad jämedateks; häiludesse asub järelkasv ja põõsastik. Struktuurirohkus koos pideva niiske mikrokliimaga peaks soodustama spetsialistliikide asumist neisse kooslustesse või nende seal säilimist mõõduka inimtegevuse tingimustes (Palo 2011). Parila looduskaitseala metsad on tekkinud loodusliku suhtsessioonina madalsoodele ja soostunud niitudele ning on otsesest kuivendusest väga vähe mõjutatud. Praegu vähem esinduslikumatel aladel on ühendusfunktsioon kõrgema esinduslikkusega alade vahel, muutes loodusala üheks tervikuks, mis kujuneb tulevikus ühtseks kompaktsaks loodusmetsaks. Vaatamata sellele, et Parila looduskaitseala puistute peapuuliigi vanus jääb valdavalt vaid 40–55 aasta piiresse ning puudu jääb ka metsaelupaikadele iseloomulikke struktuurielemente, on tegemist siiski silmapaistva ja väärtusliku kasvukoha ning kooslustega, mis on võimelised 30–60 aasta jooksul taastuma oluliseks loodusmetsaks. Valdav osa metsadest vastab loodusdirektiivi metsaelupaikade kriteeriumitele. Seetõttu on oluline moodustada Natura võrgustikku kuuluva loodusala samadesse piiridesse ka siseriiklikult kaitstav looduskaitseala.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina looduskaitseala. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi. Hoiuala kaitsekord ei võimalda vajalike piirangute rakendamist (nt piirangute seadmist sõidukite ja maastikusõidukitega sõitmisele ning rahvaürituste korraldamisele).

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndi piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtunud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (jõekallas, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Olemasoleva Parila loodusala pindala on 198,2 ha. Kaitseala piiritlemisel arvestati loodusala piiriga, piiri muudeti vaid selle parema jälgitavuse tagamiseks. Sellest tulenevalt on Parila looduskaitseala pindala 8,9 ha võrra suurem kui praegune Parila loodusala pindala. Seega on moodustatava ala pindala 207,1 ha. Ala pindala suureneb seoses piiri ühildamisega põhikaardi ja maaüksustega.

Kuna 100% looduskaitsealast kuulub sihtkaitsevööndisse, siis ühtivad vööndi piirid ja pindala kaitseala piiride ja pindalaga.

Kaitse-eesmärgiks seatavad väärtused asuvad terves ulatuses riigimaal neljal maaüksusel: osaliselt maaüksusel Paunküla metskond 202 (tunnus 14001:001:0666), mille sihtotstarve on maatulundusmaa; osaliselt maaüksusel Paunküla metskond 207 (tunnus 14001:001:0657), mille sihtotstarve on maatulundusmaa ning kaitsealune maa; täielikult maaüksusel Paunküla metskond 208 (tunnus 14001:001:0658), mille sihtotstarve on maatulundusmaa ning kaitsealune maa; osaliselt maaüksusel Paunküla metskond 209 (tunnus 14001:001:0659), mille sihtotstarve on maatulundusmaa.

Parila looduskaitseala piiritlemisel kasutati piiri parema jälgitavuse huvides maaüksuse piire ja Eesti põhikaardile märgitud maastikuobjekte, nagu näiteks jõgi. Kohtades, kus maastikuobjektid või mõõdistatud maaüksused puudusid, kasutati piiritlemisel konkreetsete joonobjektide vahele tõmmatud mõttelisi sirgeid. Kaitsealasse hõlmati väärtuslikud niidu-, soo- ja metsakooslused ning kaitsealuste liikide elupaigad.

Kaitseala põhjapiir kulgeb mööda Harjumaa metskonna maaüksuste Paunküla metskond 207 (14001:001:0657) ja Paunküla metskond 208 (14001:001:0658) põhjapiiri. Idaküljest jälgib kaitseala piir maaüksuste Paunküla metskond 208 (14001:001:0658) ja Paunküla metskond 209 (14001:001:0659) idapiiri. Kaitseala lõunaküljes liigub kaitseala piir mööda maaüksuse Paunküla metskond 209 (14001:001:0659) lõunakülge jõekallast järgides (jõgi jääb kaitsealast välja), kuni pöörduv koordinaatidelt X 570 358,563 Y 6 575 920,225 põhja poole, liikudes mõttelise joonena kaitseala piiridest väljajääva Vainuotsa (14001:001:0154) kinnistu kagunurgani. Edasi kulgeb kaitseala piir mööda Vainuotsa kinnistu piire järgides kuni maaüksuste Paunküla metskond 207, Paunküla metskond 208 ja Paunküla metskond 209 ning Vainuotsa (14001:001:0154) kinnistu ühise ristumispunktini. Sealt kulgeb piir mõttelise

joonena edela (jõe) poole, kaitsealast väljajäävate kinnistute Jõepere (65101:005:0160) ja Jõevälja (65101:005:0171) kokkusaamispunkti suunas, lõikudes Jõelähtme jõe kaldaga. Sealt edasi kulgeb piir taas mööda jõekallast (jõgi jääb kaitsealast välja) kuni Paunküla metskond 209 (14001:001:0659) maaüksuseni, jõuab kaitsealast väljajäävate kinnistute Susisoo (65101:005:0046) ja Taga-Susisoo (65101:005:0207) kokkusaamispunktini. Kaitseala länekülje moodustab mõtteline joon kinnistute Susisoo (65101:005:0046) ja Taga-Susisoo (65101:005:0207) kokkusaamispunktist kaitsealast väljajääva maaüksuseni Nurme (14001:001:0709) ning liigub mööda sama maaüksuse välispiiri ja mööda kõlviku piiri (jättes kaitsealast välja põllumajandusmaa) kuni maaüksuseni Paunküla metskond 207 ja kaitsealast väljajääva maaüksuse Siimusti (14001:001:0529) ristumispunktini.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal asuvaid loodusväärtusi ning olemasolevat eesti soojumika kaitse tegevuskava eelnõu (koostanud Malle Leht; Eesti Maaülikool 2011). Seni Parila loodusala tarbeks kasutatavad elupaikade inventuurid on koostatud botaanik Arne Kivistik 2002. aastal ja Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitsebioloog Kalev Tihkan 2012. aastal.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (PS § 32). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on PS §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb PS §-st 53. Tulenevalt PS §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolomuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärgiks on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmarke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavate tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Suur osa kaitsealast vastab loodusdirektiivi elupaigatüüpide kriteeriumitele ja kooslused on looduslikus seisundis. Ala asustavad taimeliigid, mille kasvukohti ohustab hävimine või rikkumine.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte sihtkaitsevööndisse.

Eraldi määrusega tunnistatakse kehtetuks keskkonnaministri 1. märtsil 2006. a määruse nr 17 „Eesti soojumika püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 2 lõike 1 punkt 3, millega võeti Harju maakonnas Anija vallas Parila külas kaitse alla Parila Eesti soojumika püsielupaik.

Kaitse-eeskirjaga ei ole kaitsealal reguleeritud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutõid, kuna kaitsealal need puuduvad. Samuti ei ole reguleeritud veerežiimi taastamist, kuna see rikuks oluliselt olemasolevaid metsa-, soo- ja niiduelupaiku, millest valdav osa vastab loodusdirektiivi kriteeriumitele. Kaitse-eeskirjaga ei ole ka reguleeritud sõitmist veetalal, sest kaitsealal puuduvad veeliiklust võimaldavad veekogud. Kaitsealal ei ole reguleeritud sõidukiga sõitmist teedel, kuna kaitsealal ei asu teid. Kaitsealal ei reguleerita ka jalgratastega sõitmist radadel, kuna alal ei esine jalgrattasõiduks sobivaid radasid. Samuti ei ole kaitse-eeskirjaga reguleeritud kalapüüki ning pilliroo ja adru varumist, kuna kalastamiseks kasutatavad veekogud kaitsealal puuduvad ning kaitsealal ei leidu pilliroo ega adru esinemisalasid.

Kaitse-eeskiri ei reguleeri poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalikke tegevusi, kuna Parila looduskaitsealal ei esine hooldatavaid poollooduslike kooslusi. Eesmärgiks seatud poollooduslike niidukoosluste hoolduse katavad soojumika säilitamiseks vajalikud tegevused.

2.5.2. Sihtkaitsevööndi kaitsekord

Sihtkaitsevööndi kaitserižiim on vajalik kaitseala eesmärkide saavutamiseks ja loodusväärtuste säilimiseks. Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab tagada loodusdirektiivi elupaigatüüpide säilimise looduslikus seisundis ja kaitstavate taimeliikide kasvupaikade säilimise.

Kaitseala kuulub tervikuna sihtkaitsevööndisse, mille eesmärk on säilitada seal väljakujunenud või kujundatavaid loodusväärtusi. Kaitseala peamised kaitseväärtused on sinihelmikakooslused, liigirikkad madalsood, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning kaitsealused taimeliigid eesti soojumikas ja soo-neiuvaip. Kaitse-eesmärgiks olevate koosluste ning liikide suurimad ohutegurid on metsa majandamine, lageraied, puuliikide osakaalu muutumine, kuivendamine, surnud puidu väljaviimine, niidualade ja taimeliikide kasvukohtade võsastumine.

Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab reguleerida tegevusi, mis on olulised kaitstavate liikide ja elupaikade soodsa seisundi säilitamiseks. Kogu vöönd hõlmab mitmekesiseid ning mosaiikselt paiknevaid vanu sinihelmikakooslusi (6410), liigirikkaid madalsoid (7230) ning soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*), millel on potentsiaal areneda kõrge väärtusega elupaikadeks.

2.5.2.1. Lubatud tegevused

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, kuna kaitseala külastuskoormus on väike ja puudub oht ala kaitseväärtustele. Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Kooskõlastamata lõkkekohad on suureks tuleohuallikaks ning nii lõkke- kui ka telkimiskohtadega kaasneb sageli prahistamine, reostus ja pinnasekahjustused.

Praegu külastuskorralduslikke rajatise, sh telkimis- ja lõkkekohti, kaitsealal ei asu ning lähitulevikus ei ole neid plaanis sinna ka rajada. Kaitsealal on lubatud jahipidamine. Jahipidamine ei ohusta alal leiduvaid ulukipopulatsioone, samuti ei kujuta see ohtu kaitse-eesmärgiks seatud kooslustele ja liikidele.

Metsas sõitmine kahjustab maapinda, mistõttu halveneb elu- ja kasvupaikade seisund. Kaitsealal ei esine jalgrattasõiduks sobivaid radasid. Seetõttu on sõidukiga ning maastikusõidukiga sõitmine kaitsealal lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Kavandatavad liikumispiirangute leevendused on kooskõlas looduskaitseeadusega ega sea ohtu looduskaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist.

Kaitsealal on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Piirang võimaldab vältida suuremaid rahvakogunemisi, samas saab vajaduse korral kaitseala valitseja nõusolekul korraldada rahvaüritusi ettevalmistamata kohas ja suuremale osalejaskonnale, seega on kavandatud piisav paindlikkus mitmesuguste ürituste võimaldamiseks, juhul kui need ei ohusta loodusväärtusi. Rahvaürituste osalejate arvule piirangu seadmisel on arvestatud kaitseala suurusega ja kaitse-eesmärkideks seatud väärtuste esinemistihedusega. Sihtkaitsevööndis ei asu ettevalmistatud õppe- ja matkaradu ega muid kohti, mis sobiksid massiürituste korraldamiseks, ilma et avaldaksid ümbritsevale loodusele ja elustikule mõju. Külastuskorralduslike rajatiste järele puudub kaitsealal praegu vajadus, sest ala asub aktiivsest inimasustusest eemal ja külastajaid satub sinna harva. Kaitseala valitseja nõusolekul antakse kaitsealale võimalus rajada kaitseala tarbeks rajatise, kui selleks peaks tekkima põhjendatud vajadus.

Kaitseala valitseja nõusolekul on kaitsealal lubatud kaitsealuste liikide kasvutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Soodsa kasvukohta säilitamiseks on vaja kõrgendatud tähelepanu pöörata eesti soojumika kasvukohtadele. Eesti soojumika kasvukoht on soodne, kui metsa- ja sookooslustes on puu- ja põõsarinde summaarne liituvus alla 0,2 (Saar 2009). Metsas olevates kasvukohtades peab puurinde liituvus olema kuni 0,7. Puurinde harvendamisel tuleb kasvama jätta eelkõige vanemad puud (Leht 2011). Eesti soojumika kasvupaiku leidub kaitseala sihtkaitsevööndis kokku 35,4 ha suurusel alal.

Lisaks on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures metsakoosluse kujundamisel on kaitseala valitsejal õigus esitada nõudeid raieaja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse kohta. Koosluste kujundamine võib vajalikuks osutuda eelkõige niidu- ja sookooslustes, mis on seatud ala kaitse-eesmärgiks ning on ühtlasi eesti soojumika ning soo-neiuvaiba esinemisalad.

Tee või tehnovõrgu rajatiste püstitamine ning rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks ning olemasolevate rajatiste hooldustööd on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevused. Teede rajamine (nt laudteed), tehnovõrgu rajatiste või rajatiste (nt infotahvliid) püstitamine kaitseala tarbeks võib osutuda vajalikuks, kui suureneb kaitseala külastatavus. Kaitseala valitseja nõusolekul kaitseala tarbeks rajatiste püstitamine võimaldab paigaldada loodushariduse eesmärgil infotahvleid, millel on tähtis osa külastajatele info jagamisel. Külastuskorralduslike rajatiste hooldamise eesmärgil on lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. Praegu ei ole kaitsealal hooneid ega rajatise. Muus osas on ehitamine kaitsealal keelatud. Ehitamiskeeld (koos

sellega seotud toimingutega) on vajalik ka loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamiseks.

2.5.2.2. Keelatud tegevused

Sihtkaitsevööndis on arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevööndis lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit. Looduskaitseaduse alusel ei arvestata sihtkaitsevööndis asuvaid loodusvarasid tarbimisvarudena. Kaitse-eeskirjaga ei tehta olulisi leevendusi majandustegevuse ja loodusvarade kasutamise osas, kuna need tegevused seaksid ohtu kaitseala loodusväärtuste säilimise.

Majanduslikeks huvideks on piirkonnas metsaraiete tegemine. Metsaraied hävitaksid metsaelupaigad, mis on kaitsealuse liigi elupaigad, ning muudaksid kooslused killustatuks. Suurem osa kaitsealast (67%) on kaetud metsamaaga, kus on registreeritud loodusdirektiivi elupaigatüübid. Elupaikadele tuleb tagada soodsa seisundi säilimine, st nende looduslik levila on muutumatu suurusega või laieneb. Üle maailma on metsades kõige suurem bioloogilise mitmekesisuse tase, kui pidada silmas liike, geneetilist materjali ja ökoloogilisi protsesse.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, ning lisaöota jahilulkeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

3. Menetluse kirjeldus

Parila looduskaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 27. aprillist 18. maini 2015. a Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris ning Anija Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku kohta ilmus 24. aprillil 2015. a üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 16. aprillil 2015. a.

Looduskaitseaduse § 9 lõike 4 punkti 3 alusel tegi Keskkonnaamet ettepanek arutada asja ilma avaliku aruteluta. Vastuväiteid ei laekunud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku kohta Keskkonnainspeksioonile, Anija Vallavalitsusele, Harju Maavalitsusele ja Riigimetsa Majandamise Keskusele.

Avaliku väljapaneku käigus ei avaldatud arvamusi ega esitatud ettepanekuid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud EÜ Nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 299 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Parila loodusala, mis hõlmab Parila looduskaitseala. Seetõttu tuleb Parila looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Parila loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 3. detsembri 2014. a rakendusotsusega (EL) 2015/73, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbri C(2014) 9092 all) (ELT L 18, 23.01.2015, lk 485–695).

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek viia Parila loodusala piir vastavusse kaitseala välispiiriga.

Loodusala osakaal suureneb järgmistel kinnistutel: Paunküla metskond 202 (14001:001:0666) 10 ha, Paunküla metskond 207 (14001:001:0658) 3,5 ha ja Paunküla metskond 208

(14001:001:0658) 7,5 ha. Loodusala osakaal väheneb kinnistul Paunküla metskond 210 (14001:001:0661) 12 ha.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on loodus- ja elukeskkonnale positiivne, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määruse kaitse-eesmärkide täiendamine metsaelupaigatüüpidega aitab kaasa väärtuslike metsaelupaikade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Loodav Parila looduskaitseala on osaliselt juba kaitse all alates 2006. aastast, kui keskkonnaministri 1. märtsi määrusega nr 17 võeti kaitse alla Parila eesti soojumika püsielupaik (KLO3000430), seetõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Parila looduskaitseala moodustamisel laekub Anija vallale maamaksu vähem ligikaudu 280 eurot aastas. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Parila looduskaitsealal eramaid ei ole, seega maa omandamise kulused riigieelarvesse ei teki.

Riigil ei teki ka kulusid seoses toetustega poollooduslike koosluste hooldamisele ning Natura 2000 alal asuvale erametsamaale, kuna Parila looduskaitsealasse ei jää hooldust vajavaid poollooduslikke kooslusi ega eramaid. Sihtkaitsevööndisse kuuluva riigimetsamaa pindala suureneb 120,14 ha võrra, mis ei olnud varem siseriikliku kaitse all. Vastavalt RMK arvutustele vähendab range kaitse Harjumaal puidukasutuse tulu keskmiselt 116 eurot hektari kohta aastas. Seega väheneb iga-aastane saamata jäänud puidutulu Parila looduskaitseala moodustamisega 13 936 euro võrra aastas. Samas ei ole kaitseala metsade majandamise osas suurt huvi, kuna tegemist on liigniiskel pinnasel kasvavate majanduslikult väheväärtuslike ja raskesti ligipääsetavate puistutega.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad

kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kõik ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Marko Pomerants
Keskkonnaminister